

นามศัพท์ นามนาม คุณนาม สัพพนาม
 ลิงค์วจนะ วิภัตติ

อายุตนิบาต

คำเชื่อมหรือคำต่อระหว่างศัพท์ใช้เป็นคำแปลประจำหมวดวิภัตติทั้ง ๗
 ดังนี้

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหูวจนะ
ปจมา	อ.- (อันว่า)	อ.-ท. (อันว่า-ทั้งหลาย)
ทุตติยา	ซึ่ง, สู, ยัง, ลึ้น, ตลอด, กะ, เฉพาะ	ซึ่ง-ท., สู-ท., ยัง-ท., ลึ้น-ท., ตลอด-ท., กะ-ท., เฉพาะ-ท.
ตติยา	ด้วย, โดย, อัน, ตาม, เพราะ, มี, ด้วยทั้ง, ข้าง, ทาง	ด้วย-ท., โดย-ท., อัน-ท., ตาม- ท., เพราะ-ท., มี-ท., ด้วยทั้ง-ท., ข้าง-ท., ทาง-ท.
จตุตถิ	แก่, เพื่อ, ต่อ	แก่-ท., เพื่อ-ท., ต่อ-ท.
ปญจมี	แต่, จาก, กว่า, เหตุ	แต่-ท., จาก-ท., กว่า-ท., เหตุ-ท.
ฉฎฐิ	แห่ง, ของ, เมื่อ	แห่ง-ท., ของ-ท., เมื่อ-ท.
สตุตมี	ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บน, ณ	ใน-ท., ใกล้-ท., ที่-ท., ครั้นเมื่อ- ท., ในเพราะ-ท., เหนือ-ท., บน-ท., ณ-ท.

อาลปน	แณะ, คูก่อน, ข้าแต่	แณะ-ท., คูก่อน., ข้าแต่-ท.
-------	---------------------	----------------------------

การันต์ ๑๓

การันต์ คือ สระที่สุดศัพท์ แบ่งลงในลิงค์ทั้ง ๓ ดังนี้

๑. ปุงลิงค์มี ๕ การันต์ คือ อ อิ อี อุ อู

๒. อิตถิลิงค์มี ๕ การันต์ คือ อา อิ อี อุ อู ๑

๓. นปุงสกลิงค์มี ๓ การันต์ คือ อ อิ อุ ๑

หมายเหตุ:-

โดยย่อการันต์นั้นมี ๖ คือ อ อา อิ อี อุ อู

โดยพิสตารันต์มี ๑๓ คือ อ อิ อี อุ อู, อา อิ อี อุ อู, อ อิ อุ

1. ท่องแบบให้ได้ เขียนได้
2. ทำตัว (เปลี่ยนวิภัติและการันต์ได้)
3. แปลได้
4. สามารถนำไปแต่งประโยค/ศัพท์

การแจกนามนามในปุงลิงค์

อ การันต์ ในปุงลิงค์ = ปุริส

การันต์ในปุงลิงค์

อ การันต์ในปุงลิงค์แจกอย่าง ปุริส (บุรุษ) ดังนี้

วิภัติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปจมา	ปุริโส (ลี) แปลง อ+ลี เป็น โอ = ปุริโส อ.บุรุษ	ปุริสา (โย) แปลง อ+โย เป็น อา = ปุริสา อ.บุรุษ ท.
ทุตिया	ปุริสํ (อํ) ลง อํ คง อํ ไว้ ปุริสํ ซึ่งบุรุษ ส্তํบุรุษ ยังบุรุษ ลินํบุรุษ ตลอดคบุรุษ กะบุรุษ เฉพาะบุรุษ	ปุริเส (โย) แปลง อ+โย เป็น เอ = ปุริเส ซึ่งบุรุษ ท. ส্তํบุรุษ ท. ยังบุรุษ ท. ลินํบุรุษ ท. ตลอดคบุรุษ ท. กะบุรุษ ท. เฉพาะบุรุษ ท.
ตติยา	ปุริเสน (นา) แปลง อ+นา เป็น เอน ปุริเสน	ปุริเสหิ ปุริเสภิ (หิ) ลง หิ คง หิ ไว้

	<p>ด้วยบุรุษ โดยบุรุษ อันบุรุษ ตามบุรุษ เพราะบุรุษ มีบุรุษ ด้วยทั้งบุรุษ ข้างบุรุษ ทางบุรุษ</p>	<p>เอา อ เป็น เอ = ปุริเสหิ ด้วยบุรุษ ท. โดยบุรุษ ท. อันบุรุษ ท. ตามบุรุษ ท. เพราะบุรุษ ท. มีบุรุษ ท. ด้วยทั้งบุรุษ ท. ข้างบุรุษ ท. ทางบุรุษ ท.</p>
จตุตถึ	<p>ปุริสสฺส (ส) แปลง อ+ส เป็น สส ปุริสสาย แปลง อ+ส = อาย ปุริสตุถึ (ส) แปลง อ+ส = ตุถึ แก่บุรุษ เพื่อบุรุษ ต่อบุรุษ</p>	<p>ปุริสทานัน (น) ลง นํ คง นํ ไว้ ทีฆะ อ เป็น อา = ปุริสทานัน แก่บุรุษ ท. เพื่อบุรุษ ท. ต่อบุรุษ ท.</p>
ปถจมี	<p>ปุริสสฺมา (สฺมา)</p>	<p>ปุริเสหิ</p>

	<p>ลง สุมา คง สมา ไร่ ปุริสมหา แปลง สุมา เป็น มหา ปุริสา แปลง สมา เป็น อา แต่บุรุษ จากบุรุษ กว่าบุรุษ เหตุบุรุษ</p>	<p>ลง หิ คง หิ ไร่ เอา อ เป็น เอ = ปุริเสหิ ปุริเสภิ แปลง หิ เป็น ภิ เอา อ เป็น เอ = ปุริเสภิ แต่บุรุษ ท. จากบุรุษ ท. กว่าบุรุษ ท. เหตุบุรุษ ท.</p>
ฉฐจ	<p>ปุริสสฺส (ส) แปลง อ+ส เป็น สฺส แห่งบุรุษ ของบุรุษ เมื่อบุรุษ</p>	<p>ปุริสสนํ (น) ลง นํ คง นํ ไร่ ทีฆะ อ เป็น อา = ปุริสสนํ แห่งบุรุษ ท. ของบุรุษ ท. เมื่อบุรุษ ท.</p>
สตุตมี	<p>ปุริสสฺมี ลง สฺมี คง สฺมี ไร่</p>	<p>ปุริสเสสฺ (ส)</p>

	<p>ปฺริสฺมุหิ แปลง สฺมี เป็น มฺหิ ปฺริเส แปลง สฺมี เป็น เอ ไนบุรุษ ไกถฺบุรุษ ที่บุรุษ ครั้นเมื่อบุรุษ ไนเพราะบุรุษ เหนือบุรุษ บนบุรุษ ฌ บุรุษ</p>	<p>ลฺง สฺ คง สฺ วั เอา อ เป็น เอ = ปฺริเสสฺ ไนบุรุษ ท. ไกถฺบุรุษ ท. ที่บุรุษ ท. ครั้นเมื่อบุรุษ ท. ไนเพราะบุรุษ ท. เหนือบุรุษ ท. บนบุรุษ ท. ฌ บุรุษ ท.</p>
<p>อาลปณฺ</p>	<p>ปฺริส (สฺ) ลง สฺ ลบ สฺ แนะบุรุษ คู่ก่อนบุรุษ ข้าแต่บุรุษ</p>	<p>ปฺริสฺตา (โย) แปลง อ+โย เป็น อา แนะบุรุษ ท. คู่ก่อนบุรุษ ท. ข้าแต่บุรุษ ท.</p>

ศัพท์เหล่านี้แจกเหมือน ปฺริส (บุรุษ)

อาจารย์ (อาจารย์)	ชน (ชน)	พก (นกยาง)
วานร (ลิง)		
กุมาร (เด็ก)	ตุรค (ม้า)	ภว (ภพ)
สหาย (เพื่อน)		
ขตุติย (กษัตริย์)	เถน (ขโมย)	มนุสส (มนุษย์)
หตุถ (มือ)		
คณ (หมู่)	ทุต (ทูต)	ผลิก (แก้วผลึก)
โลก (โลก)		
โจร (โจร)	ธช (ธง)	ปาวก (ไฟ)
รุกข (ต้นไม้)		
ฉณ (มหรสพ)	นร (คน)	ยกข (ยักษ์)

ตัวอย่างการแจก กุมาร (เด็ก) เหมือน ปุริส (บุรุษ) ดังนี้
 อ การันต์ในปุงลิงค์แจกอย่าง กุมาร (เด็ก) ดังนี้

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปจมา	กุมารโ ปุริโส	กุมารา ปุริสา
ทุตติยา	กุมาริ ปุริสั	กุมारे ปุริเส
ตติยา	กุมारेณ ปุริเสน	กุมारेहि กุมारेणि ปุริเสहि ปุริเสहि
จตุตถี	กุมารสส (ปุริสสส) กุมาราย (ปุริสาย)	กุมารานั (ปุริสานั)

	กุมารตถ์ (ปฐิสตถ์)	
ปญจมี	กุมารสุมมา (ปฐิสสุมมา) กุมารมหา (ปฐิสมหา) กุมารา (ปฐิสา)	กุมาระหิ (ปฐิสเอหิ) กุมาระภิ (ปฐิสเอภิ)
จฎฐี	กุมารสส (ปฐิสสส)	กุมารานั (ปฐิสานั)
สตุตมี	กุมารสมิ (ปฐิสสมิ) กุมารมหิ (ปฐิสมหิ) กุมาระ (ปฐิสเอ)	กุมาระสุ (ปฐิสเอสุ)
อาลปนั	กุมาร (ปฐิส)	กุมารา (ปฐิสา)

จงแต่งประโยคภาษาไทยต่อไปนี้เป็นภาษามคธ

๑. อ.อาจารย์ ของมนุษย์ ท. ในโลก ฯ

โลกสมิ (โลกมหิ, โลกเอ) มนุสสุทานั อาจารย์โย

๒. อ.โจร ท. บนต้นไม้ ท. ของกษัตริย์ ฯ

ขตุตียสส รุกขเอสุ โจรา ฯ

อ.กุมาร ของกษัตริย์ ผู้โหดร้าย

อ.มือ ท. ของโจร ท. ผู้เป็นที่ฟัง ของขโมย ท. ฯ

การทำตัวรูป ปุริส (บุรุษ) ดังนี้ (คัมภีร์ปทรุปสัทธิ
และสมเด็จพระมหาสมณเจ้า)

ปุริส ศัพท์เดิมคือ ปุริส อ การันต์ในปุงลิงค์ ลง สิ ปจมาวิภัตติ
ฝ่ายเอกวจนะ แปลง อ กับ สิ เป็น โอ สำเร็จรูปเป็น ปุริส ปุริส
แปลว่า อ.บุรุษ ๑

ปุริสา ศัพท์เดิมคือ ปุริส อ การันต์ในปุงลิงค์ ลง โย ปจมาวิภัตติ
ฝ่ายพหุวจนะ แปลง อ กับ โย เป็น อา สำเร็จรูปเป็น ปุริสา
ปุริสาแปลว่า อ.บุรุษ ท. ๑

ปุริสั ศัพท์เดิมคือ ปุริส อ การันต์ในปุงลิงค์ ลง อ¹ ทุตติยาวิภัตติ
ฝ่ายเอกวจนะ แปลง อ เป็น อ สำเร็จรูปเป็น ปุริสั ปุริสั แปลว่า
ซึ่งบุรุษ, คู่บุรุษ, ยังบุรุษ, ล้นบุรุษ, ตลอดบุรุษ, กะบุรุษ, เฉพาะบุรุษ ๑

¹ โนมติของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า และคัมภีร์ปทรุปสัทธิ ให้แปลง อ เป็น อ นิคหิต ในทุกที่ ๑ เป็นทุตติยาวิภัตติ ๔

ปุรีเส ศัพท์เดิมคือ ปุรีส อ การันต์ในปุงลิงค์ ลง โย ทุตติยาวิภัตติ
 ฝ่ายพหูพจน์ะ แปลง อ กับ โย เป็น เอ สำเร็จรูปเป็น ปุรีเส ปุรีเส
 แปลว่า ซึ่งบุรุษ ท., ผู้บุรุษ ท., ยิงบุรุษ ท., สิ้นบุรุษ ท., ตลอดบุรุษ
 ท., กะบุรุษ ท., เฉพาะบุรุษ ท. ๑

ปุรีเสน ศัพท์เดิมคือ ปุรีส อ การันต์ในปุงลิงค์ ลง นา ตติยาวิภัตติ
 ฝ่ายเอกพจน์ะ แปลง อ กับ นา เป็น เอน สำเร็จรูปเป็น ปุรีเสน
 ปุรีเสน แปลว่า ด้วยบุรุษ, โดยบุรุษ, อันบุรุษ, ตามบุรุษ, เพราะบุรุษ,
 มีบุรุษ, ด้วยทั้งบุรุษ, ข้างบุรุษ, ทางบุรุษ ๑

ปุรีเสหิ ศัพท์เดิมคือ ปุรีส อ การันต์ในปุงลิงค์ ลง หิ ตติยาวิภัตติ
 ฝ่ายพหูพจน์ะ ลง หิ คง หิ ไว้ แปลง อ เป็น เอ สำเร็จรูปเป็น ปุรีเสหิ
 แปลว่า ด้วยบุรุษ ท., โดยบุรุษ ท., อันบุรุษ ท.,
 ตามบุรุษ ท., เพราะบุรุษ ท., มีบุรุษ ท., ด้วยทั้งบุรุษ ท., ข้างบุรุษ ท.,
 ทางบุรุษ ท. ๑

ปุรีเสภิ ศัพท์เดิมคือ ปุรีส อ การันต์ในปุงลิงค์ ลง หิ ตติยาวิภัตติ
 ฝ่ายพหูพจน์ะ แปลง หิ เป็น ภิ แปลง อ เป็น เอ สำเร็จรูปเป็น
 ปุรีเสภิ แปลว่า ด้วยบุรุษ ท., โดยบุรุษ ท., อันบุรุษ ท.,
 ตามบุรุษ ท., เพราะบุรุษ ท., มีบุรุษ ท., ด้วยทั้งบุรุษ ท., ข้างบุรุษ ท.,
 ทางบุรุษ ท. ๑

ปุรีสสส² ศัพท์เดิมคือ ปุรีส อ การันต์ในปุงลิงค์ ลง ส จตุตถีวิภัตติ
 ฝ่ายเอกพจน์ะ ลง ส คง ส ไว้ แล้วลง ส อากม สำเร็จรูปเป็น ปุรีสสส
 ปุรีสสส แปลว่า แก่บุรุษ, เพื่อบุรุษ, ต่อบุรุษ ๑

² ทำตัวตามคัมภีร์ปทฺฐปฺลิตฺธิ ๑ ในบาลีสนามหลวงหรือมติของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า แปลง ส เป็น สฺส ๑

ปริสาย ศัพท์เดิมคือ ปริส อ การันต์ในปุงลิงค์ ลง ส จตุตถีวิภัตติ
 ฝ่ายเอกวจนะ แปลง อ กับ ส เป็น อาย สำเร็จรูปเป็น ปริสาย ปริสาย
 แปลว่า แก่บุรุษ, เพื่อบุรุษ, ต่อบุรุษ ฯ

ปริสตุถ์ ศัพท์เดิมคือ ปริส อ การันต์ในปุงลิงค์ ลง ส จตุตถีวิภัตติ
 ฝ่ายเอกวจนะ แปลง ส เป็น ตุถ์ สำเร็จรูปเป็น ปริสตุถ์ ปริสตุถ์
 แปลว่า แก่บุรุษ, เพื่อบุรุษ, ต่อบุรุษ ฯ

ปริสถาน์ ศัพท์เดิมคือ ปริส อ การันต์ในปุงลิงค์ ลง น้ จตุตถีวิภัตติ
 ฝ่ายพหูวจนะ ลง น้ คง น้ ไว้ ทีมะ อ เป็น อา สำเร็จรูปเป็น ปริสถาน์
 ปริสถาน์ แปลว่า แก่บุรุษ ท., เพื่อบุรุษ ท., ต่อบุรุษ ท. ฯ

ปริสสุมา ศัพท์เดิมคือ ปริส อ การันต์ในปุงลิงค์ ลง สุมา ปัลลจมีวิภัตติ
 ฝ่ายเอกวจนะ ลง สุมา คง สุมา ไว้ สำเร็จรูปเป็น ปริสสุมา ปริสสุมา
 แปลว่า แต่บุรุษ, จากบุรุษ, กว่าบุรุษ, เหตุบุรุษ ฯ

ปริสมหา ศัพท์เดิมคือ ปริส อ การันต์ในปุงลิงค์ ลง สุมา ปัลลจมีวิภัตติ
 ฝ่ายเอกวจนะ แปลง
 สุมา เป็น มหา สำเร็จรูปเป็น ปริสมหา ปริสมหา แปลว่า แต่บุรุษ,
 จากบุรุษ, กว่าบุรุษ,
 เหตุบุรุษ ฯ

ปริสตา ศัพท์เดิมคือ ปริส อ การันต์ในปุงลิงค์ ลง สุมา ปัลลจมีวิภัตติ
 ฝ่ายเอกวจนะ แปลง อ กับ สุมา เป็น อา สำเร็จรูปเป็น ปริสตา ปริสตา
 แปลว่า แต่บุรุษ, จากบุรุษ, กว่าบุรุษ, เหตุบุรุษ ฯ

ปริสเสหิ ศัพท์เดิมคือ ปริส อ การันต์ในปุงลิงค์ ลง หิ ปัลลจมีวิภัตติ
 ฝ่ายพหูวจนะ ลง หิ คง หิ ไว้ แปลง อ เป็น เอ สำเร็จรูปเป็น ปริสเสหิ

แปลว่า แต่บุรุษ ท., จากบุรุษ ท., กว่าบุรุษ ท.,

เหตุบุรุษ ท.๑

ปริเสถิ ศัพท์เดิมคือ ปุริส อ การันต์ในปุงลิงค์ ลง หิ ปัจจมีวิภัตติ
ฝ่ายพหูพจน์ แปลง หิ เป็น ภิ แปลง อ เป็น เอ สำเร็จรูปเป็น

ปริเสถิ แปลว่า แต่บุรุษ ท., จากบุรุษ ท., กว่าบุรุษ ท.,

เหตุบุรุษ ท.๑

ปุริสส ศัพท์เดิมคือ ปุริส อ การันต์ในปุงลิงค์ ลง ส ฉัญจีวิภัตติ

ฝ่ายเอกพจน์ ลง ส คง ส ไว้ แล้วลง ส อาคม สำเร็จรูปเป็น ปุริสส

ปุริสส แปลว่า แห่งบุรุษ, ของบุรุษ, เมื่อบุรุษ ๑

ปุริสถาน ศัพท์เดิมคือ ปุริส อ การันต์ในปุงลิงค์ ลง น ฉัญจีวิภัตติ

ฝ่ายพหูพจน์ ลง น คง น ไว้ ทิมะ อ เป็น อา สำเร็จรูปเป็น ปุริสถาน

ปุริสถาน แปลว่า แห่งบุรุษ ท., ของบุรุษ ท.,

เมื่อบุรุษ ท.๑

ปุริสสมิ ศัพท์เดิมคือ ปุริส อ การันต์ในปุงลิงค์ ลง สมิ สัตตมีวิภัตติ

ฝ่ายเอกพจน์ ลง สมิ คง สมิ ไว้ สำเร็จรูปเป็น ปุริสสมิ ปุริสสมิ

แปลว่า ในบุรุษ, ใกล้บุรุษ, ที่บุรุษ, ครั้นเมื่อบุรุษ,

ในเพราะบุรุษ, เหนือบุรุษ, บนบุรุษ, ณ บุรุษ ๑

ปุริสมหิ ศัพท์เดิมคือ ปุริส อ การันต์ในปุงลิงค์ ลง สมิ สัตตมีวิภัตติ

ฝ่ายเอกพจน์ แปลง สมิ เป็น มหิ สำเร็จรูปเป็น ปุริสมหิ ปุริสมหิ

แปลว่า ในบุรุษ, ใกล้บุรุษ, ที่บุรุษ, ครั้นเมื่อบุรุษ,

ในเพราะบุรุษ, เหนือบุรุษ, บนบุรุษ, ณ บุรุษ ๑

ปุริเส ศัพท์เดิมคือ ปุริส อ การันต์ในปุงลิงค์ ลง สฺมี สัตตมวีวิภัตติ
 ฝ่ายเอกวจนะ แปลง อ กับ สฺมี เป็น เอ สำเร็จรูปเป็น ปุริเส ปุริเส
 แปลว่า ในบุรุษ, ไกล่บุรุษ, ที่บุรุษ, ครั้นเมื่อบุรุษ,
 ในเพราะบุรุษ, เหนือบุรุษ, บนบุรุษ, ณ บุรุษ ฯ

ปุริเสสุ ศัพท์เดิมคือ ปุริส อ การันต์ในปุงลิงค์ ลง สฺ สัตตมวีวิภัตติ
 ฝ่ายพหูวจนะ ลง สฺ คง สฺ ไว้ แปลง อ เป็น เอ สำเร็จรูปเป็น ปุริเสสุ
 ปุริเสสุ แปลว่า ในบุรุษ ท., ไกล่บุรุษ ท., ที่บุรุษ ท., ครั้นเมื่อบุรุษ ท.,
 ในเพราะบุรุษ ท., เหนือบุรุษ ท., บนบุรุษ ท., ณ บุรุษ ท. ฯ

ปุริส ศัพท์เดิมคือ ปุริส อ การันต์ในปุงลิงค์ ลง ลี อาลปนนะวิภัตติ
 ฝ่ายเอกวจนะ ลง ลี ลบ ลี เสีย สำเร็จรูปเป็น ปุริส ปุริส แปลว่า
 แ่นะบุรุษ, คู่ก่อนบุรุษ, ข้าแต่บุรุษ ฯ

ปุริสา ศัพท์เดิมคือ ปุริส อ การันต์ในปุงลิงค์ ลง โย อาลปนนะวิภัตติ
 ฝ่ายพหูวจนะ แปลง อ กับ โย เป็น อา สำเร็จรูปเป็น ปุริสา
 ปุริสาแปลว่า แ่นะบุรุษ ท., คู่ก่อนบุรุษ ท., ข้าแต่บุรุษ ท. ฯ

ศัพท์เหล่านี้แจกเหมือน ปุริส (บุรุษ)

อาจารย์ (อาจารย์)	ชน (ชน)	พก (นกยาง)	วานร (ลิง)
กุมาร (เด็ก)	ตุรค (ม้า)	ภว (ภพ)	สหาย (เพื่อน)
ขตติย (กษัตริย์)	เถน (ขโมย)	มนุสฺส (มนุษย์)	หตุถ (มือ)
คณ (หมู่)	ทุต (ทูต)	ผลิก (แก้วผลึก)	โลก (โลก)
โจร (โจร)	ธช (ธง)	ปาวก (ไฟ)	รุกข (ต้นไม้)
ฉณ (มหรสป)	นร (คน)	ยกข (ยักษ์)	

ตัวอย่างการแจก กุมาร (เด็ก) เหมือน ปุริส (บุรุษ) ดังนี้
 อ การันต์ในปุงลิงค์แจกอย่าง กุมาร (เด็ก) ดังนี้

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปจมา	กุมารโ	กุมารา
ทุตติยา	กุมารํ	กุมारे
ตติยา	กุมारेण	กุมारेहि กุมारेภิ
จตุตถิ	กุมารสุส กุมาราย กุมารตถํ	กุมารานํ
ปญจมี	กุมารสุมา กุมารมहा กุมारा	กุมारेहि กุมारेภि
ฉฎฐิ	กุมารสุส	กุมารานํ
สตตมี	กุมารสุมิ กุมารมहि กุมारे	กุมारेสุ
อาลปนํ	กุมาร	กุมารา

จงแต่งประโยคภาษาไทยต่อไปนี้เป็นภาษามคธ

๑. อ.พระอาจารย์ ของมนุษย์ ท. ในโลก ฯ
๒. อ.โจร ท. บนต้นไม้ ท. ของกษัตริย์ ฯ